

ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤ' ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΤΩΝ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ:
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship Programme (RE
Programme of the European Union

Call: REC-AG-2019

Action grants 2019: RIGHTS, EQUALITY AND CITIZENSHIP WORK PROGRAMME

Author

Fotis Skouras (EDRA)

*The content of this report represents the views of the author only and is his/her sole responsibility.
The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the
information it contains.*

See the [licence to use](#)

ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	3
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	5
3. ΜΕΡΟΣ Α: ΈΡΕΥΝΑ ΓΡΑΦΕΪΟΥ	6
3.1. ΕΛΛΑΔΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ.....	6
3.2. ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΈΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	6
3.2.1 Βία κατά των γυναικών με ψυχική αναπηρία	6
3.3. ΜΟΡΦΕΣ ΈΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ/ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	7
3.3.1 Σεξουαλική βία κατά των γυναικών με ψυχική αναπηρία.....	7
3.4. ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	9
3.4.1 Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα έγκλημα που διώκεται αυτεπάγγελτα και τιμωρείται από τις διατάξεις του Ν. 3500/2006.....	9
3.5. ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	12
3.6. ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ	15
3.7. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΔΪΟ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΪΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕ ΨΥΧΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	16
3.8. ΚΕΝΑ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ GBV ΌΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΪΚΕΣ ΜΕ ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	16
3.9. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΥΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΪΣΙΟ ΤΗΣ ΕΕ	18
4. ΜΕΡΟΣ Β΄: ΈΡΕΥΝΑ ΠΕΔΪΟΥ	20
4.1. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΓΥΝΑΪΚΕΣ ΜΕ ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	20
4.2. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	22
5. ΜΕΡΟΣ Γ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	24
6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΪΑ	27

ΕΘΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ: ΕΛΛΑΔΑ

Πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών με αναπηρία: ανασκόπηση και προτάσεις για το Ελληνικό πλαίσιο

Fotis Skouras (EDRA)

1. Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση αποτελεί την ελληνική ανασκόπηση δεδομένων στο πεδίο της πρόληψης και αντιμετώπισης της σεξουαλικής βίας κατά γυναικών (GBV) με ψυχικές αναπηρίες του προγράμματος Stay Safe.

Μία συστηματική ανασκόπηση και ανάλυση της παγκόσμιας επικράτησης και του κινδύνου της βίας εναντίον ενηλίκων με αναπηρίες, που δημοσιεύτηκε στο Lancet τα τελευταία χρόνια, διαπίστωσε ότι συνολικά οι ενήλικες με αναπηρίες είναι 1,5 φορές πιο πιθανό να πέσουν θύματα βίας από εκείνους χωρίς αναπηρίες. Οι γυναίκες με ψυχικές αναπηρίες ειδικότερα, έχουν τον υψηλότερο κίνδυνο να πέσουν θύματα έμφυλης βίας, ενώ συχνά δεν μπορούν να αποκαλύψουν πως υφίστανται κακοποίηση ή να ζητήσουν βοήθεια (Hughes, Bellis, Jones, Wood, Bates, et al 2012).

Αυτό συμβαίνει κυρίως, γιατί: οι γυναίκες δεν αντιλαμβάνονται ότι κακοποιούνται ή δεν μπορούν να αναγνωρίσουν την κακή μεταχείριση, θεωρώντας ότι είναι φυσιολογική· έχουν γνωστική αδυναμία κατανόησης του τι συμβαίνει· έχουν εξάρτηση από τον σύντροφο ή / και φόβο απώλειας συντρόφου ή παιδιών· υπάρχει ο φόβος της ιδρυματοποίησης, η έλλειψη ελέγχου για την άσκηση βίας, η μη επίγνωση των δικαιωμάτων και των νόμων για την προστασία τους, καθώς και η έλλειψη πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με την πρόληψη ή την προστασία.

Το “Stay Safe : πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής βίας κατά των γυναικών με αναπηρίες », αποτελεί ένα διετές πρόγραμμα που υλοποιείται με τη συνεργασία των οργανισμών ANZIANI E NON SOLO SOCIETA COOPERATIVA SOCIALE (ANS) στην Ιταλία, τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Δραστηριότητες Ευπαθών Ομάδων (ΕΔΠΑ), στην Ελλάδα, FUNDACION INTRAS (INTRAS), στην Ισπανία, ASSOCIAÇÃO SAÚDE MENTAL PORTUGAL (SAFE SPACE), στην Πορτογαλία, European Association Working for Carers (EUROCARERS), στο Βέλγιο, SOCIALINIŲ INOVACIJŲ FONDAS (SIF), στη Λιθουανία και το UNIVERSIDADE DO PORTO (UP), στην Πορτογαλία.

Το έργο συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Δικαιώματα, την Ισότητα και την Ιθαγένεια (REC) 2014-2020 και θα διαρκέσει από την 1η Απριλίου 2020 έως τις 31 Μαρτίου 2022.

Στόχοι

Το έργο στοχεύει να υποστηρίξει τη συμπεριφορική αλλαγή της ομάδας στόχου, χρησιμοποιώντας μια εκπαιδευτική τεχνική που θεωρείται ιδιαίτερα κατάλληλη για τη συγκεκριμένη ομάδα. Αυτή βασίζεται σε ένα εκπαιδευτικό μοντέλο (το οποίο συνδυάζει την εξ αποστάσεως και δια ζώσης εκπαίδευση) που απευθύνεται σε γυναίκες και επαγγελματίες. Αναλυτικά το έργο στοχεύει στην:

1. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ. Το μοντέλο βασίζεται σε τεχνικές δημιουργικού θεάτρου και απευθύνεται σε γυναίκες με ψυχικές αναπηρίες, καθώς και σε επαγγελματίες, ώστε να αναγνωρίζουν, να αντιδρούν και να καταγγέλλουν περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης.

2. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών (ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, ιατρικού προσωπικού, φροντιστών κ.λπ.), που εργάζονται στο πεδίο της αναπηρίας, για τον κίνδυνο της σεξουαλικής παρενόχλησης στην οποία εκτίθενται γυναίκες με ψυχικές αναπηρίες, και παροχή εργαλείων, ώστε να προσαρμόσουν και να εφαρμόσουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, σύμφωνα με τις ανάγκες τους.

2. Μεθοδολογία

Η παρούσα έκθεση αποτελεί το παραδοτέο D3.2 National Report του προγράμματος Stay Safe που αναφέρεται στη διερεύνηση και χαρτογράφηση των τρεχουσών εκδηλώσεων σεξουαλικής παρενόχλησης και σεξουαλικής βίας κατά των γυναικών με ψυχική αναπηρία στην Ιταλία, την Ελλάδα, την Ισπανία, την Πορτογαλία και τη Λιθουανία, με σκοπό να αναζητηθούν τα κενά πρόληψης σε αυτούς τους τομείς και τις ανάγκες των ομάδων στόχων στις χώρες εταίρους και την ΕΕ. Αυτό θα επιτρέψει στη ομάδα έρευνας του προγράμματος να οικοδομήσει το πεδίο για τα εκπαιδευτικά εργαλεία του Stay Safe, όχι μόνο με τεκμηριωμένο τρόπο, αλλά και λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες και τοπικές ανάγκες των ομάδων στόχων του προγράμματος.

Οι ερευνητές σε κάθε χώρα καλούνται:

- να χαρτογραφήσουν και να αναλύσουν τα τρέχοντα περιστατικά και μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης και σεξουαλικής βίας εναντίον γυναικών με ψυχική αναπηρία ·
- να παρουσιάσουν το εθνικό νομικό πλαίσιο και πολιτικές για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας·
- να παρουσιάσουν τα μέτρα και τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται για την πρόληψη και τη μείωση αυτών των φαινομένων ·
- να προσδιορίσουν βέλτιστες πρακτικές/ μοντέλα/ παραδείγματα που έχουν αποδειχθεί επιτυχημένα σε διεθνές επίπεδο ·
- να συζητήσουν τα κενά σε αυτούς τους τομείς και τις ανάγκες των ομάδων στόχων στις χώρες των εταίρων και την ΕΕ ·
- να παρέχουν βιβλιογραφική επισκόπηση για την έρευνα που πραγματοποιείται στον τομέα.

Η μεθοδολογία της έρευνας χωρίζεται σε έρευνα γραφείου και σε έρευνα πεδίου. Σε πρώτο επίπεδο πραγματοποιήθηκε συστηματική αναζήτηση σε διαδικτυακές πηγές των ακόλουθων στοιχείων με εστίαση στην ομάδα στόχου του προγράμματος, που είναι οι γυναίκες με ψυχική αναπηρία:

- Κοινωνικοοικονομική ανασκόπηση της τελευταίας δεκαετίας
- Τρέχοντα γεγονότα και στατιστικά στοιχεία σχετικά με την Έμφυλη Βία -Σεξουαλική Βία
- Μελέτες σχετικές με το Έμφυλη Βία - Σεξουαλική Βία
- Εθνικό νομικό πλαίσιο κατά της Έμφυλης Βίας
- Εθνικό πλαίσιο πρόληψης κατά της Έμφυλης Βίας- Σεξουαλικής Βίας
- Υποδομές πρόληψης
- Βέλτιστες πρακτικές και εργαλεία που χρησιμοποιούνται από επαγγελματίες για τον εντοπισμό, την πρόληψη και την αναφορά περιστατικών Έμφυλης Βίας/ Σεξουαλικής Βίας
- Σύγκριση των εθνικών ευρημάτων και περαιτέρω ανάλυση αυτών στο πλαίσιο της ΕΕ.

Η έρευνα πεδίου καλείται να δώσει μια πιο συγκεκριμένη εικόνα του φαινομένου περιλαμβάνοντας: α) συνεντεύξεις με γυναίκες με ψυχική αναπηρία, και β) συνεντεύξεις με επαγγελματίες που εργάζονται στον τομέα της ψυχικής αναπηρίας, συμπεριλαμβανομένων ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, ιατρικού προσωπικού, φροντιστών κ.λπ.

3. Μέρος Α: Έρευνα Γραφείου

3.1. Ελλάδα: κοινωνικοοικονομική ανασκόπηση της τελευταίας δεκαετίας

Το 2009 η Ελλάδα εισήλθε σε μια περίοδο παρατεταμένης ύφεσης και λιτότητας με ευρείες κοινωνικοοικονομικές, δημογραφικές και πολιτικές επιπτώσεις. Αυτό οδήγησε σε απότομη αύξηση του ποσοστού ανεργίας, επισφαλείς συνθήκες εργασίας, κατακόρυφη αύξηση του επιπέδου φτώχειας, δραματική αύξηση στον αριθμό των ανασφάλιστων πολιτών, σημαντική απώλεια εισοδήματος/διευρυμένη ανισότητα εισοδήματος, επιδείνωση του δημογραφικού προβλήματος, διαταραχή της κοινωνικής συνοχής και πολιτική όξυνση. Συγκεκριμένα, τα ποσοστά ανεργίας αυξήθηκαν από 7,8% το 2008 σε 24,9% το 2015 και 23,1% το Δεκέμβριο του 2016 (Eurostat, 2017, Stylianidis & Souliotis, 2019).

Ταυτόχρονα, το ποσοστό του πληθυσμού που κινδύνευσε από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό αυξήθηκε από 28,1% το 2008 σε 36% το 2014, και 35,7% το 2015 (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2015). Ομοίως, μια έρευνα της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών, Τεχνών και Εμπόρων τεκμηρίωσε σημαντική απώλεια εισοδήματος για το 93,7% των νοικοκυριών από την έναρξη της κρίσης και το 75,3% από αυτά ανέφεραν περαιτέρω μειώσεις μεταξύ του 2015 και του 2016. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αύξηση στην εισοδηματική ανισότητα ήταν υπέρ των τομέων υψηλού εισοδήματος του πληθυσμού (Ελληνική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών, Τεχνών και Εμπόρων, 2015). Έχοντας τα παραπάνω ως δεδομένα, η βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και συνταξιοδότησης εισήρθε σε περίοδο επισφάλειας, ενώ αναμφισβήτητα, αυτό το κοινωνικοοικονομικό κλίμα είχε αρνητικές συνέπειες στην υγεία του πληθυσμού, στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης και το κράτος πρόνοιας (Stilianidis & Souliotis, 2019).

Ταυτόχρονα την ίδια περίοδο η Ελλάδα, όπως επίσης η Ιταλία, η Ισπανία και άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, ήλθαν αντιμέτωπες με μεγάλες ροές μεταναστεύσεων λόγω του πολέμου στην Συρία, αλλά και άλλων χωρών, επιδεινώνοντας το πλαίσιο των ήδη υπάρχοντων κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της τελευταίας δεκαετίας.

3.2. Τρέχουσα κατάσταση και στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη έμφυλη βία στην Ελλάδα

3.2.1 Βία κατά των γυναικών με ψυχική αναπηρία

Τα πιο πρόσφατα εθνικά στατιστικά στοιχεία που αφορούν την Ελλάδα προέρχονται από το 23ο τεύχος του Παρατηρητηρίου Ισότητας των Φύλων, δημοσιευμένο στον ιστότοπο της Γενικής Γραμματείας για την Οικογενειακή Πολιτική και την Ισότητα των Φύλων (ΓΓΙΦ). Μέσα σε αυτό το τεύχος, παρουσιάστηκαν τα στατιστικά στοιχεία για τους 13 δείκτες που πρότεινε το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων για την παρακολούθηση του φαινομένου της συντροφικής βίας (ΓΓΙΦ, Νοέμβριος 2019). Δεν παρουσιάζονται συγκεκριμένα στοιχεία που αφορούν γυναίκες με ψυχικές αναπηρίες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του τεύχους:

- 1) ο αριθμός των γυναικών που έχουν καταγγείλει στην αστυνομία περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας το διάστημα 2012-2017 παρουσιάζει αύξηση της τάξης του 49%
- 2) από το σύνολο των 2.833 δραστών ενδοοικογενειακής βίας του 2017, για τους οποίους υπάρχει πληροφορία για το φύλο τους, το 84,5% είναι άνδρες και το 15,5% γυναίκες
- 3) το σύνολο των βιασμών που καταγγέλλθηκαν ετησίως στην Ελληνική Αστυνομία τα έτη 2010-2017 κυμαίνονταν από 163-264
- 4) το 2017 επτά γυναίκες δολοφονήθηκαν στην Ελλάδα από κάποιο μέλος της οικογένειάς τους – το 2016 και το 2018 οι δολοφονίες γυναικών από συγγενικό τους πρόσωπο είχαν ανέλθει σε 13 σε κάθε έτος αντίστοιχα
- 5) από το σύνολο των δραστών που διώχθηκαν ποινικά για άσκηση ενδοοικογενειακής βίας το 86,2% αυτών το 2016 ήταν άνδρες, το 84% αντίστοιχα για το 2017 και το 85,4% για το 2018
- 6) οι καταδικαστικές αποφάσεις των Εισαγγελιών για ενδοοικογενειακή βία το 2016 αφορούσαν άνδρες σε ποσοστό 92,8%, 93,4% για το 2017 και 92,2% για το 2018
- 7) από την Δευτέρα 2 Απριλίου 2012 μέχρι την Πέμπτη 15 Νοεμβρίου 2018 εξυπηρετήθηκαν στα 41 Συμβουλευτικά Κέντρα ανά την επικράτεια, αυτοπροσώπως αλλά και μέσω τρίτων προσώπων, 25.079 γυναίκες – τα 22.183 περιστατικά αφορούσαν περιστατικά βίας
- 8) από το σύνολο των 3.325 γυναικών που απευθύνθηκαν το 2018 στη γραμμή SOS 15900 της Γ.Γ.Ο.Π.Ι.Φ., το 88,8% των περιπτώσεων αφορούσε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.

Η πιο πρόσφατη βαθμολογία για την ισότητα των φύλων στην ΕΕ είναι 66,2 στα 100, σύμφωνα με την τρίτη έκδοση του Δείκτη Ισότητας των Φύλων 2017. Κατά τα τελευταία 10 χρόνια, η βαθμολογία έχει αυξηθεί μόνο κατά 4 βαθμούς. Η χώρα με τη μεγαλύτερη βαθμολογία στην ΕΕ είναι η Σουηδία (82,6), ενώ η Ελλάδα έχει τη χαμηλότερη βαθμολογία (51,2). Η πιο βελτιωμένη χώρα είναι η Ιταλία - με 12,9 βαθμούς τα τελευταία 10 χρόνια φτάνοντας στην 14η θέση. Όλες οι χώρες έχουν περιθώρια βελτίωσης σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ισότητα (2017).

3.3. Μορφές έμφυλης βίας/ σεξουαλικής βίας

3.3.1 Σεξουαλική βία κατά των γυναικών με ψυχική αναπηρία

Ο όρος «βία κατά των γυναικών» περιλαμβάνει κάθε πράξη βίας που στηρίζεται στο φύλο και έχει ως αποτέλεσμα ή είναι δυνατό να έχει ως αποτέλεσμα, τη σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέτοιων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας, είτε αυτό προκύπτει στην δημόσια, είτε στην ιδιωτική ζωή (παρ. 113, 4η Παγκόσμια Διάσκεψη Γυναικών/ Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνο).

Η βία κατά των γυναικών υπονομεύει τα βασικά θεμελιώδη δικαιώματα της γυναίκας όπως την αξιοπρέπεια, την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και την ισότητα των φύλων. Η πανευρωπαϊκή έρευνα του EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS (FRA) το 2014, βασιζόμενη στις συνεντεύξεις 42.000 γυναικών από τα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), κατέδειξε πως μία στις τρεις γυναίκες έπεσε θύμα σωματικής και/ή σεξουαλικής βίας μετά την ηλικία των 15 ετών, μία στις πέντε

γυναίκες έχει πέσει θύμα παρενοχλητικής παρακολούθησης, ενώ μία στις δύο γυναίκες έχει υποστεί μία ή περισσότερες μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης (FRA, 2014).

Η επισκόπηση της ελληνικής βιβλιογραφίας δε επέφερε συγκεκριμένα αποτελέσματα που να αφορούν την έμφυλη/ σεξουαλική βία κατά γυναικών με ψυχική αναπηρία, πέρα από αναφορές για τις πολλαπλές διακρίσεις που μπορούν να υποστούν τα θύματα όταν σε αυτά προστίθενται παράγοντες όπως η αναπηρία, η μόρφωση, η ηλικία, η κοινωνική και οικονομική κατάσταση, η μετανάστευση, ανεργία, κλπ. (Εθνικό Σχέδιο Δράσης, 2016, ΕΣΑ-ΑΜΕΑ, 2017).

Όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα της ΓΓΙΦ οι μορφές της έμφυλης/ σεξουαλικής κακοποίησης διακρίνονται σε βιασμό, παρενόχληση, παράνομη διακίνηση προσώπων με σκοπό την οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευση (Trafficking), και καταδίωξη/ μη εμφανής παρακολούθηση ή παρενόχληση (Stalking). Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας θα επικεντρωθούμε στις δύο πρώτες μορφές, βιασμό και παρενόχληση.

-Ως βιασμός, ορίζεται ο εξαναγκασμός ατόμου, με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου, σε συνουσία ή σε άλλη ασελγή πράξη ή σε ανοχή της (άρθρο 336 παράγραφος 1 του Ποινικού Κώδικα). Ο βιασμός είναι το πιο αποτρόπαιο έγκλημα. Είναι ένα έγκλημα εξουσίας και επιβολής που προσβάλλει βάνουσα την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του θύματος (ΓΓΙΦ, 2016).

Η σεξουαλική βία, συμπεριλαμβανομένου και του βιασμού, περιλαμβάνει την:

α. διάπραξη μη συναινετικής κολπικής, πρωκτικής ή στοματικής διείσδυσης σεξουαλικού χαρακτήρα στο σώμα άλλου ατόμου με τη χρησιμοποίηση οποιουδήποτε οργάνου του σώματος ή αντικειμένου.

β. διάπραξη άλλων μη συναινετικών πράξεων σεξουαλικού χαρακτήρα με άτομο.

γ. ο εξαναγκασμός άλλου ατόμου να συμμετέχει σε μη συναινετικές πράξεις σεξουαλικού χαρακτήρα με τρίτο άτομο.

2. Η συναινεση πρέπει να παρέχεται εκουσίως, ως αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του ατόμου η οποία αξιολογείται στο πλαίσιο των περιστάσεων

(Σύμβαση Κων/πολης, άρθρο 36)

Ειδική μνεία επίσης θα πρέπει να γίνει σχετικά με την παρ. 1 του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα, όπου σημειώνεται πως, όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχομένης ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί επί αυτού συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο παθών είναι ανήλικος, τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών

Η σεξουαλική παρενόχληση αφορά τη συμπεριφορά σεξουαλικού περιεχομένου ή τη συμπεριφορά με έντονη την έμφυλη διάκριση, η οποία παραβιάζει κατάφωρα την αξιοπρέπεια των ατόμων που την υφίστανται.

Η σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία που μπορεί να προέρχεται από εργοδότες, προϊσταμένους ή από συναδέλφους συντείνει στη δημιουργία κλίματος ντροπής, αμηχανίας, περιορισμού, ακόμα και ταπείνωσης ή εχθρικότητας που γίνεται ασφυκτικό για τον/ην παρενοχλούμενο/η, ειδικά στις

περιπτώσεις που το ευρύτερο περιβάλλον κάνει αποδεκτές ως αστεϊσμούς αντίστοιχες συμπεριφορές ή στις περιπτώσεις που συμβαίνουν χωρίς το πρόσωπο να έχει μάρτυρες.

Η σεξουαλική παρενόχληση που συμβαίνει συστηματικά και κατ' εξακολούθηση έχει σοβαρές ψυχολογικές και κοινωνικές συνέπειες στη ζωή του ατόμου που την υφίσταται και δημιουργεί ανασφαλές, αβέβαιο και επικίνδυνο εργασιακό περιβάλλον.

Η σεξουαλική παρενόχληση πέραν του χώρου εργασίας μπορεί επίσης να λαμβάνει χώρα σε χώρους εκπαίδευσης, αθλητισμού, θρησκευτικής λατρείας, σε κοινωνικά ιδρύματα καθώς και σε οποιοδήποτε τομέα της κοινωνικής ζωής όπου η ιεραρχία και οι σχέσεις εξουσίας μπορούν να αποτελέσουν παράγοντες ευαλωτότητας και θυματοποίησης.

(Πηγή: ΓΓΠΦ – Μορφές Βίας: <http://womensos.gr/morfes-vias/>).

Καθώς ένα μεγάλο ποσοστό έμφυλης βίας ασκείται στο πλαίσιο του ενδοοικογενειακού περιβάλλοντος, όπως αναφέρει η έρευνα της Action AID στην Ελλάδα για την ενδοοικογενειακή βία/ domestic violence, το ζήτημα της απουσίας κεντρικού μηχανισμού καταγραφής των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας καθιστά εξαιρετικά δύσκολη τη διαμόρφωση σαφούς εικόνας των πραγματικών διαστάσεων του φαινομένου και, κατά συνέπεια, την ανάπτυξη κατάλληλων στρατηγικών για την αντιμετώπισή του. Από τα στοιχεία που συλλέγονται από τις επίσημες καταγγελίες ωστόσο, καθώς και από τις έρευνες που έχουν εκπονηθεί μέχρι σήμερα στο πεδίο, οδηγούμαστε σε μια σειρά από βασικά συμπεράσματα. Αρχικά, αξίζει να σημειωθεί ότι για την Ελλάδα, όπως και για τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της ΕΕ, η έμφυλη βία αποτελεί σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της ΕΕ, μία στις τέσσερις Ελληνίδες άνω των 15 έχει βιώσει σωματική ή σεξουαλική βία τουλάχιστον μια φορά στη ζωή της, ενώ το κόστος της έμφυλης βίας για τη χώρα (απώλεια οικονομικής παραγωγής, χρήση υπηρεσιών, και προσωπικό κόστος) ανέρχεται στα 5 δισεκατομμύρια ευρώ το χρόνο. Παρομοίως, και η παιδική κακοποίηση αγγίζει ένα μεγάλο ποσοστό παιδιών στην Ελλάδα. Βέβαια, αν και γνωρίζουμε ότι οι δράστες τις περισσότερες φορές ανήκουν στον στενό κύκλο των θυμάτων, το ακριβές ποσοστό των περιστατικών που έλαβαν χώρα στο οικογενειακό περιβάλλον, δεν είναι γνωστό (Γλυνιαδάκη, Κυριαζή, Μουρτζάκη, 2018).

3.4. Εθνικό νομικό πλαίσιο κατά της σεξουαλικής βίας

3.4.1 Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα έγκλημα που διώκεται αυτεπάγγελτα και τιμωρείται από τις διατάξεις του Ν. 3500/2006.

Σύμφωνα με τον Κωνσταντίνο Πανάγο (2018), συγγραφέα της ελληνικής έκθεσης του προγράμματος REC SupportVoc (2018), για την ικανοποιητική εφαρμογή της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ στην ελληνική πραγματικότητα, κατά την προηγούμενη δεκαετία εισήχθησαν ρυθμίσεις στην εθνική έννομη τάξη, που προσανατολίζονται στην αυξημένη προστασία και την αρωγή των θυμάτων συγκεκριμένων εγκληματικών πράξεων. Σε αυτό το πλαίσιο, συστάθηκαν κρατικοί φορείς για την παροχή υπηρεσιών σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Ενδεικτικά, στο άρ. 21 του ν. 3500/2006 σχετικά με την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας αναγνωρίζεται ότι τα θύματα έχουν το δικαίωμα ηθικής συμπαράστασης και της απαραίτητης υλικής συνδρομής από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου ή Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, τα οποία έγκεινται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας, όπως επίσης από κοινωνικές υπηρεσίες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Κατά την υποβολή σχετικής μήνυσης,

τα θύματα απαλλάσσονται επίσης από την καταβολή σχετικού παραβόλου. Με βάση τη διάταξη του άρθρου 22, όσα θύματα αιτούνται τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων με στόχο την προσωρινή ρύθμιση κατάστασης που προκλήθηκε από την ενδοοικογενειακή βία και δεν δύνανται να καταβάλουν το χρηματικό ποσό που απαιτείται, έχουν τη δυνατότητα παροχής ευεργετήματος της πενίας (SupportVoc,2018).

Στην Ελλάδα, η «ενδοοικογενειακή βία»¹ είναι η διάπραξη ενός από τα ακόλουθα αδικήματα εναντίον μέλους της οικογένειας (Άρθρα 6, 7, 8 και 9, νόμος 3500/2006 - ΦΕΚ 232/Α'/24.10.2006 και Άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα):

- Οικιακός σωματικός τραυματισμός
- Ενδοοικογενειακή παράνομη βία και απειλή
- Βιασμός και κατάχρηση σε ασέλγεια
- Σεξουαλική κακοποίηση
- Ανθρωποκτονία από πρόθεση
- Θανατηφόρος τραυματισμός

Η βία ανάμεσα στους ερωτικούς συντρόφους ονομάζεται συντροφική βία. Αν και νομικά δεν υπάρχει διαχωρισμός ανάμεσα στην ενδοοικογενειακή βία και τη συντροφική βία, υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές στα κίνητρα, τις επιπτώσεις και τη διαχείριση των περιστατικών βίας. Στη συντροφική βία συμπεριλαμβάνονται και οι τέως σύντροφοι.

Θύμα ενδοοικογενειακής βίας είναι επίσης το μέλος, του οποίου η οικογένειά του είχε διαπράξει ανθρωποκτονία λόγω πρόθεσης και θανατηφόρου τραυματισμού (Ποινικός Κώδικας, άρθρα 299 και 311), και ο ανήλικος που παρακολούθησε κάποιο από τα αδικήματα ενδοοικογενειακής βίας. Επιπλέον, στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής σεξουαλικής κακοποίησης, οι ίδιες διατάξεις εφαρμόζονται και όταν ο δράστης εργάζεται σε ίδρυμα παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και η πράξη στρέφεται εναντίον ενός ατόμου, το οποίο λαμβάνει υπηρεσίες από αυτό το ίδρυμα. Ο νόμος επίσης περιλαμβάνει μέτρα για τη σωματική βία εναντίον ανηλίκων ως μέσο τιμωρίας ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής τους.

Νομική πηγή: Νόμος 3500/2006

¹ Στο πλαίσιο του νόμου για την ενδοοικογενειακή βία, ο ορισμός της οικογένειας ή της οικογένειας σε έναν ευρύτερο ορισμό περιλαμβάνει τους συζύγους ή τους γονείς, τους συγγενείς πρώτου και δευτέρου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους. Ο όρος «οικογένεια» περιλαμβάνει, όπου υπάρχει συγκατοίκηση, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τέταρτο βαθμό και πρόσωπα των οποίων ο επίτροπος, δικαστής ή ανάδοχος γονέας ορίζει ως μέλος της οικογένειας και κάθε ανήλικο άτομο που ζει στην οικογένεια. Οι διατάξεις αυτού του νόμου ισχύουν για έναν μόνιμο σύντροφο του άνδρα ή της γυναίκας και των παιδιών, κοινών ή ενός από αυτούς, με την προϋπόθεση ότι συνυπάρχουν. Τα παραπάνω ισχύουν επίσης για τις πρώην συζύγους και τους συζύγους.

Στην Ελλάδα σε συνέχεια της υπογραφής και την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, την ενσωμάτωσή της στο εθνικό δίκαιο και την μετέπειτα κύρωση του νέου ΠΚ (Ν. 4619/2019), νομικά υφίστανται 4 περιπτώσεις βιασμού:

- α) ο εξαναγκασμός άλλου σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης με τη χρήση σωματικής βίας ή απειλής σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας,
- β) το διακεκριμένο έγκλημα του ομαδικού βιασμού,
- γ) το διακεκριμένο έγκλημα του θανατηφόρου βιασμού,
- δ) η επιχείρηση γενετήσιας πράξης χωρίς τη συναίνεση του παθόντος.

Παράλληλα με την εισαγωγή του στοιχείου της απουσίας συναίνεσης ως συστατικού του βιασμού, η Νομικός Αθανασία Τριάντου (2020) αναφέρει ότι παρατηρούνται και κάποιες ακόμη τροποποιήσεις. Αρχικά, έγινε αντικατάσταση των όρων «συνουσία» και «άλλη ασελγής πράξη», που υπήρχαν πριν την τροποποίηση του άρθρου, από τον όρο «γενετήσια πράξη». Προκειμένου να μην υπάρχουν παρερμηνείες στην κατανόηση του όρου αυτού, στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου διευκρινίζεται ότι η γενετήσια πράξη αφορά τη συνουσία και τις ίσης βαρύτητας με αυτήν πράξεις. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι προτού ψηφιστεί το τελικό νομοσχέδιο, η περίπτωση της επιχείρησης γενετήσιας πράξης χωρίς συναίνεση επρόκειτο να έχει πλημμεληματικό χαρακτήρα -η ποινή δηλαδή μπορούσε, μεταξύ άλλων, να ανασταλεί ή να μετατραπεί σε παροχή κοινωφελούς εργασίας. Αυτό εν τέλει άλλαξε, αφού η ποινή σε αυτή την περίπτωση είναι κάθειρξη έως 10 έτη, δηλαδή κακούργημα (ibid).

Νομική πηγή: Ποινικός Κώδικας Ν. 4619/2019

Σεξουαλική επίθεση (εκτός βιασμού)

Οι χειρονομίες ή οι προτάσεις σχετικά με τις άσεμνες πράξεις βίαια προσβάλλουν την αξιοπρέπεια ενός άλλου ατόμου στον τομέα της σεξουαλικής ζωής.

Παρατηρήσεις: Ένας ενήλικος, ο οποίος μέσω του Διαδικτύου ή άλλων μέσων επικοινωνίας, αποκτά επαφή με οποιονδήποτε δεν έχει συμπληρώσει δεκαπέντε χρόνια, και με χειρονομίες ή άσεμνες προτάσεις, προσβάλλει την αξιοπρέπεια ενός ανηλίκου στον τομέα της σεξουαλικής ζωής.

Νομική πηγή: Ποινικός Κώδικας 3500/2006, άρθρα 337 και 338

Σεξουαλική παρενόχληση

Η παρενόχληση είναι «ανεπιθύμητη συμπεριφορά συνδεδεμένη με το φύλο ενός προσώπου, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος», ενώ η σεξουαλική παρενόχληση είναι «οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος».

Το άρθρο 3 (2) (α) του νόμου 3896/2010 αναφέρει επίσης ότι «η παρενόχληση και η σεξουαλική παρενόχληση και οποιαδήποτε λιγότερη ευνοϊκή μεταχείριση λόγω υποβολής ή απόρριψης αυτής της συμπεριφοράς που συνιστούν διάκριση λόγω φύλου και απαγορεύονται».

Σύμφωνα με το άρθρο 662 του Ποινικού Κώδικα, ο εργοδότης έχει μεγάλο «καθήκον μέριμνας» για την προστασία των υλικών και ηθικών συμφερόντων και την προσωπικότητα των εργαζομένων και των τρίτων προσώπων στο χώρο εργασίας. Αυτό συνεπάγεται την ευθύνη του εργοδότη για το δικό του / της συμπεριφορά και τη συμπεριφορά των παραγόντων του / της.

Σύμφωνα με το άρθρο 337 (1) του Ποινικού Κώδικα, η σεξουαλική παρενόχληση αποτελεί «προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας» που αποτελείται από «άσεμνες χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν ασελγείς πράξεις» «προσβολή της αξιοπρέπειας ενός ατόμου στην περιοχή του της σεξουαλικής ζωής του». Άσεμνες χειρονομίες συνεπάγονται σωματική επαφή (χάδια, κλπ), ενώ άσεμνες προτάσεις μπορεί να εκδηλωθούν προφορικώς ή γραπτώς, ή με χειρονομίες, χωρίς σωματική επαφή.

Νομική πηγή: Νόμος 3896 του 2010, Ποινικός Κώδικας

Καταδίωξη

Στον ελληνικό ποινικό κώδικα δεν υπάρχει ούτε νομικός ορισμός για καταδίωξη, ούτε σχετική νομοθεσία (ωστόσο το θύμα μπορεί να προστατευθεί από άλλες νομικές διατάξεις, π.χ. διατάξεις για απειλή).

(Πηγή: Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων. <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/regulatory-and-legal-framework/legal-definitions-in-the-eu/greece-intimate-partner-violence>)

3.5. Εθνικό πλαίσιο πρόληψης κατά της σεξουαλικής βίας

Σύμφωνα με το ΝΟΜΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4604/ ΦΕΚ Α 50 - 26.03.2019 - Προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας, ο εθνικός μηχανισμός για την ισότητα των φύλων περιλαμβάνει το σύνολο των υπηρεσιών και φορέων που σε επίπεδο κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό είναι αρμόδιοι για το σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών, μέτρων και δράσεων για την προώθηση της ισότητας των φύλων και για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών ή και την παρακολούθηση και αντιμετώπιση των διακρίσεων λόγω φύλου που εκδηλώνονται στην εργασία, όπως και στον ιδιωτικό, δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Σε κεντρικό επίπεδο, περιλαμβάνει τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ), το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), τις Υπηρεσιακές Μονάδες για την Ισότητα των Φύλων των Υπουργείων, το Συνήγορο του Πολίτη (Τομέας για την Ισότητα των Φύλων) και το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ).

Σε περιφερειακό επίπεδο, περιλαμβάνει τις Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας που έχουν συγκροτηθεί στις περιφέρειες της χώρας με τις παρ. 2,3 και 4 του άρθρου 6 Ν. 2839/2000 (Α' 196) και το Γραφείο Ισότητας των Φύλων της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝΠΕ).

Σε τοπικό επίπεδο, περιλαμβάνει τις υπηρεσιακές μονάδες άσκησης κοινωνικής πολιτικής και πολιτικών ισότητας των φύλων που έχουν συγκροτηθεί στους δήμους της χώρας με το άρθρο 97 του Ν.

3852/2010), τις Δημοτικές Επιτροπές Ισότητας με το άρθρο 70 του Ν. 3852/2010) και το Γραφείο Ισότητας της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ).

Η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ) αποτελεί τον αρμόδιο κρατικό φορέα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των εθνικών πολιτικών ισότητας για την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων και την προώθηση της ισότητας των φύλων. Συντάσσει και εφαρμόζει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (ΕΣΔΙΦ) έπειτα από διαβούλευση με τις γυναικείς και φεμινιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ και άλλους κοινωνικούς φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και παρακολουθεί την εφαρμογή του. Έχει την ευθύνη σύνταξης και υποβολής της εθνικής έκθεσης στην επιτροπή CEDAW του ΟΗΕ και παρακολουθεί την υλοποίηση των κυρωθεισών από τη Βουλή διεθνών συμβάσεων για την Ισότητα των Φύλων. Υποστηρίζει και συντονίζει την ανάπτυξη των δράσεων των Υπουργείων και των υπόλοιπων κρατικών φορέων για την προώθηση της Ισότητας των Φύλων.

Η γραμμή βοήθειας 15900, την οποία διαχειρίζεται η ΓΓΙΦ, αποτελεί τη πανεθνική υπηρεσία που επιτρέπει στις γυναίκες θύματα βίας ή τρίτους να επικοινωνούν απευθείας με μια υπηρεσία βίας βάσει φύλου. Η υπηρεσία στελεχώνεται από ψυχολόγους και κοινωνιολόγους που παρέχουν άμεση βοήθεια σε επείγοντα περιστατικά και περιστατικά βίας έκτακτης ανάγκης σε 24ωρη βάση, 365 ημέρες το χρόνο². Ταυτόχρονα, υπάρχει η δυνατότητα ηλεκτρονικής επικοινωνίας γυναικών μέσω της διεύθυνσης e-mail: sos15900@isotita.gr καθώς επίσης και η παροχή όλων των απαραίτητων πληροφοριών από την ιστοσελίδα: <http://womensos.gr/>.

Υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας, υφίσταται ένα πανελλαδικό δίκτυο Συμβουλευτικών Κέντρων που λειτουργεί με εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, δικηγόροι) παρέχοντας ΔΩΡΕΑΝ υπηρεσίες ενημέρωσης και συμβουλευτικής σε γυναίκες στοχεύοντας στη ψυχοκοινωνική υποστήριξη τους.

Τα Συμβουλευτικά Κέντρα της ΓΓΙΦ λειτουργούν και στις 14 περιφερειακές πρωτεύουσες της Ελλάδας και συγκεκριμένα σε Αθήνα, Πειραιά, Ηράκλειο, Λαμία, Πάτρα, Τρίπολη, Ιωάννινα, Κέρκυρα, Κομοτηνή, Λάρισα, Μυτιλήνη, Ερμούπολη, Θεσσαλονίκη και Κοζάνη. Τα Συμβουλευτικά Κέντρα αποτελούν μέρος ενός εθνικού δικτύου 61 δομών για την πρόληψη και αντιμετώπιση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών και σχεδιάστηκαν και δημιουργήθηκαν από την ΓΓΙ με τη χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ βάσει του Εθνικού Προγράμματος για Ισότητα των Φύλων 2010-2013.

Το δίκτυο ακολούθως περιλαμβάνει 27 δημοτικά συμβουλευτικά κέντρα και 18 ξενώνες φιλοξενίας. Επιπρόσθετα 2 ξενώνες φιλοξενίας λειτουργούν υπό τη διεύθυνση του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Τα είκοσι επτά (27) Συμβουλευτικά Κέντρα έχουν συσταθεί στους ακόλουθους δήμους: Αλεξανδρούπολης, Αρταίων, Βέροιας, Ελευσίνας, Ζακύνθου, Θήβας, Καβάλας, Καλαμάτας, Καρδίτσας, Κεφαλονιάς, Καστοριάς, Κατερίνης, Κερατσινίου-Δραπετσώνας, Κορινθίων, Κω, Περιστερίου, Πρέβεζας, Πύργου, Ρεθύμνης, Ρόδου, Σερρών, Τρικκαίων, Φλώρινας, Φυλής, Χαλανδρίου, Χαλκιδέων και Χίου.

² Σημειώνεται emphaticά πως κατά την περίοδο της πρόσφατης καραντίνας στο πλαίσιο ανάσχεσης του COVID-19, οι κλήσεις για περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας σχεδόν τετραπλασιάστηκαν το μήνα Απρίλιο 2020 σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, τον Μάρτιο, που καταγράφηκαν 166 κλήσεις για παρόμοια περιστατικά.
<https://www.isotita.gr/δελτίο-τύπου-σημαντική-αύξηση-των-περ/>

Οι δεκαοκτώ (18) ξενώνες για γυναίκες θύματα βίας και τα παιδιά τους έχουν συσταθεί στους ακόλουθους δήμους: Αγρινίου, Αθηναίων, Βόλου, Ηρακλείου (Κρήτης), Θεσσαλονίκης, Ιωαννιτών, Κέρκυρας, Κοζάνης, Κομοτηνής, Κορδελιού-Ευόσμου, Λαμιέων, Λαρισαίων, Λέσβου, Πατρέων, Πειραιώς, Ρόδου, Τρίπολης και Χανίων. Οι δύο (2) Ξενώνες υπό την εποπτεία του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) βρίσκονται στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη.

(Πηγή: ΓΓΙΦ,2020: <http://www.isotita.gr/emfyli-via/>)

Παράλληλα με το δίκτυο που συντονίζει η ΓΓΙΦ, στο Υπουργείο Πολιτικής Προστασίας λειτουργεί επίσης κέντρο διαχείρισης για τα θέματα της ενδοοικογενειακής βίας και των δικαιωμάτων των θυμάτων. Σύμφωνα με αυτήν τη ρύθμιση, η οποία ανακοινώθηκε το Νοέμβριο του 2019, οι υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας που καταγγέλλονται στην Ελληνική Αστυνομία λαμβάνουν εξειδικευμένη υποστήριξη, από προσωπικό που είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο για να χειρίζεται αυτά τα περιστατικά σε επίπεδο περιφερειακό επίπεδο, έχοντας ως στόχο :

- Την προστασία και υποστήριξη θυμάτων, με έμφαση στην αποτροπή δευτερογενούς θυματοποίησης.
- Την ενθάρρυνση και καλύτερη διαχείριση των καταγγελιών.
- Την πρόληψη και αντιμετώπιση εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας.
- Το συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και συστηματική παρακολούθηση των υποθέσεων.
- Την εκπαίδευση και τη συνεχή επιμόρφωση του προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας.
- Την αύξηση της ευαισθητοποίησης των πολιτών.

Η νέα επιχειρησιακή δομή συντονίζει και υποστηρίζει τις Αστυνομικές Υπηρεσίες που λαμβάνουν και χειρίζονται καταγγελίες υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας. Η δομή περιλαμβάνει 73 υπηρεσίες με το Τμήμα Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της Γενικής Αστυνομίας, τη Διεύθυνση του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας και τα Γραφεία Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας στα γραφεία των Γενικών Αστυνομικών Τμημάτων στις δεκατέσσερις περιοχές της χώρας και τα Αστυνομικά Τμήματα κάθε Νομού.

Καθώς η άσκηση κάθε μορφής βίας ή κακοποίησης: ψυχολογική, σωματική, σεξουαλική και συναισθηματική, διώκεται από τον Νόμο, η Ελληνική Αστυνομία ενθαρρύνει τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και άτομα που μπορούν να εντοπίσουν αυτές τις περιπτώσεις να επικοινωνήσουν με το πλησιέστερο Αστυνομικό Τμήμα, και συγκεκριμένα :

- Να καλέσουν το 100 (εθνική τηλεφωνική γραμμή) σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης ή με το πλησιέστερο αστυνομικό τμήμα.
- Να λάβουν άμεση ιατρική περίθαλψη και απαραίτητες διαγνωστικές εξετάσεις και να επικοινωνούν στο γιατρό την αλήθεια για το τι τους συνέβη.
- Να καλέσουν την τηλεφωνική γραμμή SOS 15900 της Γενικής Γραμματείας για την Οικογενειακή Πολιτική και την Ισότητα των Φύλων που παρέχει ψυχοκοινωνική υποστήριξη, νομική συμβουλευτική και διαμονή σε ξενώνες και να επικοινωνήσουν με εξειδικευμένες υπηρεσίες για κακοποιημένες γυναίκες

(Πηγή: Ελληνική Αστυνομία, 2019. Οικογενειακή βία, δελτίο τύπου στις 4.11.201: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=93961&Itemid=421&lang).

3.6. Φορείς που λειτουργούν στο πλαίσιο υποστήριξης της ισότητας των φύλων

Υπάρχει ένα σύνολο οργανισμών (νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου και ΜΚΟ), που λειτουργούν στο πεδίο της υποστήριξης της ισότητας των φύλων, της πρόληψης και καταπολέμησης της έμφυλης βίας, και κατά συνέπεια της ενδοοικογενειακής βίας. Στο επόμενο μέρος, θα παρουσιάσουμε τους στόχους και το πεδίο εφαρμογής 4 διαφορετικών οργανισμών.

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, που βρίσκεται υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Η θεσμική του αποστολή συνίσταται – μεταξύ άλλων – στην παροχή υπηρεσιών επείγουσας ψυχολογικής και κοινωνικής στήριξης σε ανηλίκους, ενήλικες και ευπαθείς ομάδες, που περιέρχονται σε κατάσταση έκτακτης κρίσης. Οι ανωτέρω στόχοι επιτυγχάνονται λ.χ. μέσω της λειτουργίας τηλεφωνικών γραμμών για την υποβολή καταγγελιών, όπως επίσης της παροχής υλικής και ψυχο-κοινωνικής στήριξης και προστατευμένης στέγασης σε γυναίκες – θύματα έμφυλης βίας. Σε αυτό το πλαίσιο παρέχεται ταυτόχρονα ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στα θύματα και βραχεία συμβουλευτική με απώτερο στόχο την ενδυνάμωσή τους (www.ekka.org.gr).

Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) ιδρύθηκε το 1994, είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου του ευρύτερου Δημοσίου Τομέα. Υπάγεται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, εποπτεύεται από τη Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΟΠΙΦ) και διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο.

Ενεργοποιείται δυναμικά στην προώθηση της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής, πολιτισμικής και οικονομικής ζωής, με κύριο στόχο την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων και ανισοτήτων.

Επιδιώκει την ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές και δράσεις (gender mainstreaming), καθώς και την ανάπτυξη θετικών δράσεων υπέρ των γυναικών, έτσι ώστε να συμβάλλει στην άρση των έμφυλων διακρίσεων, στερεοτύπων και ανισοτήτων.

Επιχειρεί, μέσω των δράσεών του, να αναπτύξει παρεμβάσεις θεσμικού τύπου και να επηρεάσει τις εθνικές πολιτικές, με στόχο την ισότιμη προώθηση των φύλων, καθώς και την καταπολέμηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην ιδιωτική και δημόσια ζωή. (Πηγή, <https://kethi.gr/>).

Το Κέντρο Μελετών και Ερευνών Γυναικών Diotima, είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός με προφίλ μη κυβερνητικής οργάνωσης. Δημιουργήθηκε το 1989 με πρωτοβουλία μιας ομάδας γυναικών από διαφορετικά επιστημονικά υπόβαθρα. Καθ' όλη τη διάρκεια των πολυετών δραστηριοτήτων της, επιδίωξε με συνέπεια να προωθεί και να αντιμετωπίζει συστηματικά το θέμα των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών σε όλα τα επίπεδα κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής. (Πηγή, <https://diotima.org.gr>).

Το Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης είναι μία γυναικεία οργάνωση βάσης με εθελοντικό χαρακτήρα, που λειτουργεί και οργανώνει δράσεις γύρω απ' τα θέματα που αφορούν τις γυναίκες στην Ευρωπαϊκή

Ένωση. Μέλη του Δικτύου είναι γυναίκες κι ομάδες γυναικών που παίρνουν μέρος σε εκστρατείες που έχουν ως στόχο να επηρεάσουν την Ελληνική κι Ευρωπαϊκή πολιτική για τα θέματα ισότητας.

Το Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης είναι ιδρυτικό μέλος αρκετών άλλων Ευρωπαϊκών δικτύων, όπως το E.W.L. (European Women's Lobby) και το ENAR (European Network Against Racism). Είναι μια εθελοντική ένωση γυναικών, η οποία λειτουργεί και οργανώνει δράσεις σε θέματα γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μέλη του Δικτύου είναι γυναίκες και ομάδες γυναικών που συμμετέχουν σε εκστρατείες με στόχο να επηρεάσουν την ελληνική και ευρωπαϊκή πολιτική ισότητας. Οι στόχοι του Δικτύου περιλαμβάνουν: ανθρώπινα δικαιώματα και ισότητα των φύλων, εστιάζοντας κυρίως στην προσωπική και οικονομική ανάπτυξη (ενδυνάμωση-συμμετοχή) των κοινωνικά αποκλεισμένων γυναικών, ιδίως στο βαθμό που επηρεάζονται από τις ευρωπαϊκές πολιτικές (<http://enowhumanrights.gr>).

3.7. Πρωτοβουλίες και προγράμματα στο πεδίο της πρόληψης και καταπολέμησης περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης κατά γυναικών με ψυχικές αναπηρίες

Η επισκόπηση της ελληνικής βιβλιογραφίας δεν επιστρέφει συγκεκριμένα αποτελέσματα σε σχέση με την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας κατά των γυναικών με ψυχικές αναπηρίες. Στο «ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ 2016 – 2020», γίνεται εμφανής η προσπάθεια για την ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές και την εφαρμογή ειδικών μέτρων ή και θετικών δράσεων για την πρόληψη, εξάλειψη και θεραπεία των έμφυλων ανισοτήτων συμπεριλαμβάνοντας σε αυτές και τη διάσταση της αναπηρίας. Στο πλαίσιο της ευρύτερης ενημέρωσης πρωτοβουλίες διάδοσης και ευαισθητοποίησης υλοποιούνται ως μέρος του ευρύτερου πλαισίου καταπολέμησης της έμφυλης βίας και της ενδοοικογενειακής βίας. Τα έργα εποπτεύονται από τη ΓΠΦ και υλοποιούνται από πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου και ΜΚΟ. Τα έργα υλοποιούνται με εθνική και ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, όπως για παράδειγμα το πρόγραμμα ΕΣΠΑ 2014-2020, όπως επίσης και στο πλαίσιο προγραμμάτων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και αποτελούνται κυρίως από τηλεοπτικά / ραδιοφωνικά σποτ, δημόσιες εκδηλώσεις (εργαστήρια, διαλέξεις, εκθέσεις, συνέδρια και ημερίδες κ.λπ.) και διαδικτυακό και έντυπο υλικό.

3.8. Κενά που παρουσιάζονται στον τομέα της GBV όσον αφορά τις γυναίκες με ψυχική αναπηρία

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών αναφέρει η Έλσα Παπαγεωργίου (2010) στην ανασκόπηση του συνεδρίου με θέμα τη βία κατά των γυναικών με αναπηρία στις 19 Ιουνίου 2010 (αίθουσα συνεδρίων του Νοσοκομείου των Διακονισσών στο 12ο διαμέρισμα στο Παρίσι), σε επίπεδο λόγου και ενημέρωσης, μπορούμε να μιλήσουμε για προόδους, δεν μπορούμε να είμαστε το ίδιο αισιόδοξοι στο επίπεδο των πρακτικών μορφών αντιμετώπισης του προβλήματος. Δεν είναι τυχαίο ότι σε μια χώρα σαν τη Γαλλία, που υπήρξε πρωτοπόρος της υπεράσπισης των ανθρώπινων δικαιωμάτων, τα μέσα που διαθέτουν οι θεσμοί και οι οργανώσεις που ασχολούνται με την υποστήριξη των θυμάτων υστερούν χαρακτηριστικά απέναντι στον αριθμό τους. Η αμφιλεγόμενη ενίοτε, αντιμετώπιση των καταγγελιών από την αστυνομία, η έλλειψη θέσεων στους χώρους φιλοξενίας, η ελλιπής κατάρτιση των επαγγελματιών υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών, καταλήγουν στο να αφήνουν το ευνοϊκό νομοθετικό πλαίσιο, για όσες περιπτώσεις ισχύει, πρακτικά ανεφάρμοστο (ο.π.).

Παράλληλα η Παπαγεωργίου σημειώνει, πως η όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων της φτώχειας, της ανεργίας, της μερικής απασχόλησης και της επισφάλειας, θίγουν κατά κανόνα τις γυναίκες καθιστώντας τις ίδιες περισσότερο ευάλωτες σε κάθε είδους βία και την απειμπλοκή τους από αυτή περισσότερο δύσκολη. Σύμφωνα με την Εμμανουέλ Πιέ, γιατρό και μέλος της οργάνωσης «Ενάντια στο βιασμό», τη χρονιά 2008-2009, πάνω από 50 γυναίκες με αναπηρία ζήτησαν τη βοήθεια της οργάνωσης γιατί είχαν υποστεί βιασμό (17 από τον πατέρα ή πεθερό, 8 από τον σύντροφο, 15 από κοντινά πρόσωπα, οικογενειακούς φίλους ή γείτονες και 11 από άτομα που έχουν εξουσία, γιατρούς, δικηγόρους, νοσοκόμους) (ο.π.).

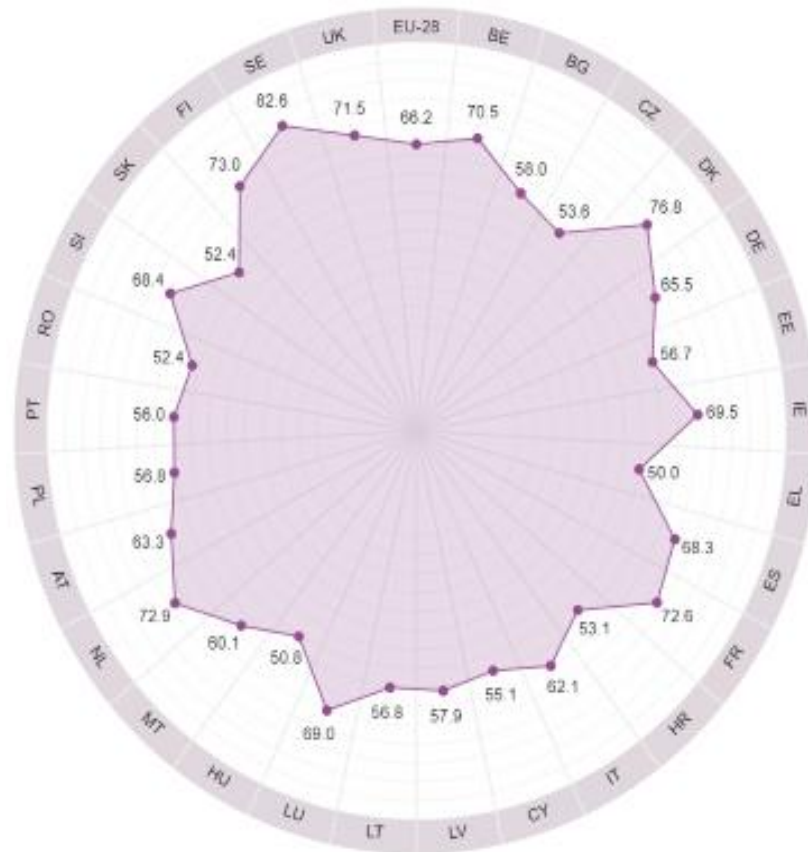
Σε απόλυτη συνάρτηση με τα παραπάνω στοιχεία η ΕΣΑ-ΑΜΕΑ με δελτίο τύπου στις 8-3-2017, επ' αφορμή της δημοσιοποίησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης 2016-2020 από τη ΓΠΦ, υπογραμμίζει τις πολλαπλές διακρίσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες με αναπηρία, αποτυπώνοντας την εικόνα με τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τα κορίτσια και οι γυναίκες με αναπηρία είναι συχνά θύματα βίας, σεξουαλικής κακοποίησης και trafficking.
- Τα κορίτσια και οι γυναίκες με αναπηρία βρίσκονται συχνά σε κοινωνική απομόνωση λόγω στάσεων, προκαταλήψεων και στερεοτύπων.
- Για τις γυναίκες με αναπηρία, λόγω της περιορισμένης πρόσβασής τους στην αγορά εργασίας, ο κίνδυνος της φτώχειας είναι ιδιαίτερα αυξημένος. Σε περιόδους δε οικονομικής κρίσης, όπως της σημερινής, οι γυναίκες με αναπηρία και οι μητέρες παιδιών με αναπηρία είναι τα πρώτα θύματα της οικονομικής εξαθλίωσης.
- Για τις γυναίκες με αναπηρία και τις μητέρες παιδιών με αναπηρία, λόγω της έλλειψης υπηρεσιών υποστήριξης της οικογένειας και της μη παροχής προσαρμοσμένης άδειας μητρότητας, η δυνατότητα να συνδυάσουν την οικογενειακή με την επαγγελματική ζωή είναι περιορισμένη.
- Οι γυναίκες με αναπηρία είναι 2 έως 5 φορές πιο πιθανό να είναι θύματα βίας από τις γυναίκες χωρίς αναπηρία και υποβάλλονται σε στείρωση και τις αμβλώσεις ενάντια στη θέλησή τους.
- Υπάρχουν 46 εκατομμύρια γυναίκες και κορίτσια με αναπηρία στην Ευρώπη, δηλαδή το 60% του συνολικού πληθυσμού των ατόμων με αναπηρία.
- 34% των γυναικών με ένα πρόβλημα υγείας ή αναπηρία έχουν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία από έναν σύντροφο στη διάρκεια της ζωής τους.
- Οι γυναίκες με αναπηρία είναι σχεδόν απύσες από τα κέντρα λήψης αποφάσεων.
- Οι γυναίκες με αναπηρία είναι σχεδόν αόρατες στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο σε πρόταση ψηφίσματος το 2013/2065(INI), άρ.28, υπογραμμίζει ότι η βία κατά των γυναικών και η σεξουαλική βία αποτελούν σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων· υπογραμμίζει επίσης, λόγω της εξαιρετικά ευάλωτης κατάστασής τους, την ανάγκης προστασίας των γυναικών και των κοριτσιών με αναπηρία που διαμένουν σε ιδρύματα κοινωνικής μέριμνας και σε ψυχιατρεία από φαινόμενα σεξουαλικής κακοποίησης και άλλες μορφές σωματικής κακομεταχείρισης που ενδέχεται να υφίστανται, και επισημαίνει με ανησυχία την έλλειψη στοιχείων σχετικά με αυτό το άκρως ανησυχητικό φαινόμενο (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2013)

3.9. Σύγκριση των εθνικών πορισμάτων και περαιτέρω ανάλυση αυτών στο πλαίσιο της ΕΕ

Gender Equality Index 2019

European Institute for Gender Equality: Gender Equality Index 2019

Ευρωπαϊκός Δείκτης Ισότητας Φύλων 2019

- ES 70.1
- EU 67.4
- IT 63.0
- PT 59.9
- LT 55.5
- EL 51.2

Έμφυλη Βία 2017

- EU 27.5
- EL 27.4
- IT 26.8

ES 25.2

LT 25.0

PT 24.5

Επικράτηση

EU 21.2

LT 19.3

IT 17.9

EL17.1

PT 15.7

ES 13, 7

Δριμύτητα

EU 46.9

IT 46.6

LT 44.3

EL42.9

ES 42.5

PT 39.0

Αποκάλυψη

EL22.1

ES19.4

PT18.7

IT15.8

EU 14.3

LT 11.2

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την ισότητα των φύλων ο μέσος όρος στην Ευρώπη είναι 67,4 ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση των 28 χωρών με ποσοστό 51,2. Παράλληλα, η Ελλάδα, σημειώνει ποσοστά χαμηλότερα του μέσου όρου στα στατιστικά της βίας, όπως παρουσιάζονται στους επόμενους πίνακες, συγκρινόμενη με το μέσο όρο των 28 και τις χώρες της κοινοπραξίας του προγράμματος Ιταλία, Ισπανία και Λετονία. Επίσης, διαφοροποιείται ορατά στον τομέα της αποκάλυψης των περιστατικών, όπου σημειώνει υψηλότερο ποσοστό από το μέσο κοινοτικό και από τις υπόλοιπες χώρες της κοινοπραξίας.

4. Μέρος Β': Έρευνα Πεδίου

4.1. Συνεντεύξεις με γυναίκες με ψυχική αναπηρία

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί μια περιγραφική παρουσίαση της έρευνας που διεξήχθη από τη Ψυχολόγο Νεφέλη Κρεστενιώτη, με τη συμμετοχή γυναικών με ψυχικές ασθένειες (όλες υποστηριζόμενες από φορέα ψυχικής υγείας), σχετικά με την έμφυλη βία. Η έρευνα διεξήχθη στις 3-7 Αυγούστου 2020 στο κέντρο ψυχικής αποκατάστασης Ιπποκράτης 1, με τη μορφή ατομικής συνέντευξης (άτυπη συζήτηση) μεταξύ των ληπτριών των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και της ψυχολόγου. Στην αρχή, ο σκοπός του προγράμματος Stay Safe εξηγήθηκε αναλυτικά και τους ζητήθηκε η έγγραφη συγκατάθεση τους για μια συζήτηση σε απόλυτα εμπιστευτικό πλαίσιο. Στη συνέχεια έγινε κάθε δυνατή προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας μέσα από το οποίο οι ερωτώμενες μπορούσαν να εκφραστούν ελεύθερα, γνωρίζοντας ότι δεν θα επικριθούν και ότι οι ιστορίες τους θα χρησιμοποιηθούν ανώνυμα, όπως επίσης, έγινε κατανοητό πως θα μπορούσαν να κάνουν χρήση του δικαιώματος να εγκαταλείψουν τη διαδικασία ανά πάσα στιγμή. Οι τρεις συμμετέχουσες ήταν γυναίκες άνω των 50 ετών (αναφέρονται στην έρευνα ως Β., Λ., και Ι.), όλες διαγνωσμένες με σχιζοφρένεια, με δύο από αυτές να ζουν στο κέντρο ψυχικής αποκατάστασης, ενώ η τρίτη διαμένει σε ένα προστατευόμενο διαμέρισμα υπό την εποπτεία του φορέα ψυχικής υγείας.

Αρχικά, ορισμένες εικόνες παρουσιάστηκαν στις συμμετέχουσες σχετιζόμενες με τη θεματολογία της έμφυλης βίας. Η πρώτη εικόνα έδειχνε μια φοβισμένη γυναίκα, της οποίας το στόμα ήταν κλειστό από έναν άνδρα με το χέρι του. Στη δεύτερη εικόνα, υπήρχε μια μεγάλη γροθιά με στόχο μια πολύ μικρότερη γυναίκα, η οποία κατέβαλε προσπάθεια να την σταματήσει. Στην τρίτη εικόνα, μια γυναίκα προβάλλει το χέρι της στον φακό και η λέξη "stop" γράφεται στην παλάμη της. Καθώς οι φωτογραφίες παρουσιάστηκαν στις ερωτώμενες, τους ζητήθηκε να περιγράψουν τις εικόνες μαζί με τα συναισθήματά τους. Η Β. εξέφρασε έντονη δυσαρέσκεια για τις εικόνες, λέγοντας ότι εκφράζουν απειλή και καταπίεση των γυναικών και αδικία, γεγονός που την θυμώνει. Η Λ. εξέφρασε επίσης τη λύπη της, ενώ η Ι. είπε ότι οι εικόνες είναι αρκετά παραστατικές, καθώς αντικατοπτρίζουν μια υπάρχουσα πραγματικότητα.

(Πηγή φωτογραφιών: Shutterstock, 2020)

Όταν ρωτήθηκαν πώς θα μπορούσαν να περιγράψουν την έννοια της βίας ή ενός βίαιου συμβάντος, οι απαντήσεις των συμμετεχουσών είχαν πολλά κοινά, όπως σωματική βία (ξυλοδαρμός, πνιγμός, χρήση εργαλείων κακοποίησης), λεκτική βία (υποτίμηση, προσβολή) και ψυχολογική βία (εκβιασμός, πόλεμος των νεύρων). Η Β. χαρακτήρισε την ψυχολογική βία ως τη χειρότερη μορφή βίας, λέγοντας ότι «τα σημάδια αφήνουν το σώμα, παραμένει όμως το αποτύπωμα της ψυχολογικής βίας». Η συζήτηση στη συνέχεια στράφηκε στις προσωπικές εμπειρίες των γυναικών, όπου τους ζητήθηκε να θυμηθούν πιθανά περιστατικά σχετικά με την έμφυλη βία. Η Β. υποστήριξε ότι δεν υπάρχει κάποιος συσχετισμός μεταξύ

του θέματος και της προσωπικής της εμπειρίας, εκφράζοντας ανακούφιση. Οι Λ. και Ι. είχαν πολλές προσωπικές ιστορίες για να μοιραστούν, τις οποίες περιέγραψαν χωρίς καμία ενθάρρυνση από τη ψυχολόγο, εκφράζοντας μια ισχυρή ανάγκη να μιλήσουν γι αυτές. Η Ι. επικεντρώθηκε σε προηγούμενα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, αναφέροντας πολλές φορές πως ο πατέρας της χτυπούσε τόσο την ίδια όσο και την αδερφή της όταν δεν έκαναν σωστά τα μαθήματά τους ή άλλα καθήκοντα.

Εκτός από τη σωματική βία, η Ι. ανέφερε περιστατικά παραμέλησης (κλείδωμα στο υπόγειο χωρίς φώτα ως τιμωρία) και αδιαφορία όσον αφορά τη μητέρα, η οποία δεν επέτρεπε στον πατέρα από το να κακοποιεί τις κόρες του. Συνήθως, όπως η ίδια περιέγραψε, έβλεπε τον πατέρα της ως τρομοκράτη. Η Λ. μοιράστηκε επίσης πολλά περιστατικά βίας, τα οποία προκλήθηκαν από διάφορους συντρόφους που είχε κατά καιρούς στο παρελθόν. Ανέφερε ξυλοδαρμούς, απόπειρα πνιγμού (που ο σύντροφος δικαιολογούσε ως αστείο), ακόμη και σεξουαλική κακοποίηση. Συγχρόνως, περιέγραψε την οικογένειά της ως μη παρεμβατική σε αυτές τις καταστάσεις, αναφέροντας πως δεν την προστάτευαν και στην πραγματικότητα ο πατέρας της την χτυπούσε λόγω των σχέσεών της.

Αφού εξέτασε το παρελθόν των ερωτώμενων, η ψυχολόγος επικεντρώθηκε στο παρόν τους εξετάζοντας ποιές είναι σήμερα και πώς θα αντιμετώπισαν, ένα πιθανό παρόμοιο περιστατικό. Η Β. απάντησε ότι θα αισθανόταν φόβο που θα μπορούσε να την παραλύσει αρχικά, αλλά τελικά θα αντιδρούσε και θα έκανε και καταγγελία. Η Ι. διαίρεσε την απάντησή της σε υποθετικές καταστάσεις λέγοντας ότι αν υπήρχε περίπτωση να πέσει θύμα του συντρόφου της, θα έφευγε επί τόπου και δεν θα τον συγχωρούσε. Εάν αυτό συνέβαινε στο εργασιακό περιβάλλον, θα ανέφερε το περιστατικό στους υπεύθυνους και, εάν ο δράστης ήταν ο εργοδότης, θα έφευγε από τη δουλειά. Σε κάθε περίπτωση, ισχυρίστηκε ότι δεν θα έμενε με "σταυρωμένα" χέρια, αλλά θα αντιδρούσε με ό, τι μέσα διέθετε. Η Λ. (τρομοκρατημένη με την ιδέα), απάντησε ότι δεν έχει τη δύναμη να αντιδράσει σε κάτι τέτοιο και θα προσπαθούσε να συζητήσει, και με επιχειρήματα να αποτρέψει την κατάσταση, και να ηρεμήσει τα πνεύματα, εκφράζοντας την ενόχλησή της αν το συμβάν αυτό θα μπορούσε να εξελιχθεί από κάποιον που ήδη γνωρίζει.

Όταν οι συμμετέχουσες ρωτήθηκαν "σε ποιον θα απευθυνόσασταν αν σας συνέβαινε" όλες συμφώνησαν ότι αν ζούσαν μέσα στο κέντρο αποκατάστασης, θα στρέφονταν αρχικά στο προσωπικό και συγκεκριμένα στο ψυχολόγο. Στη συνέχεια, θα μπορούσαν να καλέσουν κάποιον υπεύθυνο για βοήθεια. Εάν ζούσαν στην κοινότητα, όλες είπαν ότι θα καλούσαν την αστυνομία για καταγγελία και θα αναζητούσαν την τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης. Η Ι., η οποία είχε προηγουμένως πέσει θύμα κλοπής στο σπίτι της, ανέφερε ότι αν της συνέβαινε ξανά ένα τέτοιο περιστατικό, ξέρεi ότι ενδεχομένως δε θα μπορούσε να κάνει τίποτα για να το αποτρέψει, αλλά προσέθεσε επίσης ότι έχει γίνει πλέον πιο προσεκτική.

Κλείνοντας, η ψυχολόγος ρώτησε τις συμμετέχουσες για την εμπειρία της συνέντευξης και τα συναισθήματα που τους δημιουργήθηκαν. Η Β. ήταν πολύ αναστατωμένη από τη συνομιλία, κάνοντας ορατό ότι είχε άγχος, αλλά ισχυριζόμενη επίσης ότι σε καμία στιγμή στη συνέντευξη δεν ένιωσε ότι ήθελε να σταματήσει. Είπε ότι λυπάται για τις γυναίκες που υποφέρουν, προσθέτοντας ότι είναι ενάντια στη βία και ότι επιθυμεί να μη βρεθεί ποτέ σε παρόμοια θέση. Η Ι., ήταν αρκετά επικοινωνιακή και συνεργάσιμη και εμπιστεύτηκε προσωπικά στοιχεία στη ψυχολόγο από το δύσκολο παρελθόν της. Εξέφρασε ανησυχία για την ανισότητα των φύλων και για το γεγονός ότι υπάρχουν πολλά περιστατικά

βίας στην καθημερινή ζωή. Τέλος, η Λ. εξέφρασε έντονο άγχος και θλίψη, παραδεχόμενη ότι δεν αισθάνεται ασφαλής, ακόμη και σε ασφαλές περιβάλλον, και ότι για το λόγο αυτό ζητά συχνά τη βοήθεια του προσωπικού ψυχικής υγείας για να αισθάνεται ασφαλής. Και οι τρεις ευχαρίστησαν για τη συμμετοχή τους σε αυτήν την έρευνα που στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και την καλύτερη αντιμετώπιση των περιστατικών GBV.

4.2. Συνεντεύξεις με τους επαγγελματίες

Η έρευνα πεδίου του έργου Stay Safe διεξήχθη μεταξύ 26/6/2020 - 8/7/2020 μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων. Συλλέχθηκαν πρωτογενώς ακατέργαστα δεδομένα μέσα από τις απαντήσεις 7 επαγγελματιών ψυχικής υγείας (5 γυναίκες, 2 άνδρες, ηλικίας 26-55), που εργάζονται σε διάφορους τομείς του πεδίου της ψυχικής υγείας, όπως ψυχοκοινωνική αποκατάσταση, νοσηλεία, συνοδεία σε δραστηριότητες στην κοινότητα, προσωπική βοήθεια, διοίκηση κ.λπ. Η πλειοψηφία των επαγγελματιών ψυχικής υγείας που πήραν μέρος στις συνεντεύξεις είναι ανώτερης εκπαίδευσης (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, νοσοκόμοι). Η διάρκεια της τρέχουσας επαγγελματικής τους δραστηριότητας κυμαίνεται μεταξύ 10 μηνών και 15 ετών. Ακολουθεί το ερωτηματολόγιο με τις απαντήσεις που δόθηκαν μέσω των συνεντεύξεων

- Ποια θεωρείτε την κατάσταση των θεμάτων GBV στη χώρα σας και συγκεκριμένα στον τομέα των γυναικών με ψυχική αναπηρία;

Ο συνολικός αριθμός των συμμετεχόντων δήλωσε ότι η κατάσταση των θεμάτων GBV στην Ελλάδα δεν είναι η καλύτερη δυνατή, και το ίδιο ισχύει και για τον τομέα των γυναικών με ψυχική αναπηρία.

- Έχετε αντιμετωπίσει ποτέ ως επαγγελματίας κάποιο περιστατικό GBV εναντίον γυναικών με αναπηρίες και τι είδους δεξιότητες χρησιμοποιήσατε για να διαχειριστείτε αυτήν την κατάσταση;

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων αποκρίθηκε αρνητικά αναφέροντας πως ποτέ δεν αντιμετώπισαν ως επαγγελματίες κάποιο περιστατικό GBV κατά των γυναικών ληπτριών υπηρεσιών υγείας. Σε κάθε περίπτωση οι δεξιότητες που θα χρησιμοποιούσαν ήταν: ατομικές συνεδρίες, ομαδική εκπαίδευση, συγκεκριμένες παρεμβάσεις, συζητήσεις, επικοινωνία, καλλιέργεια εμπιστοσύνης. Ένας συμμετέχων δήλωσε ότι αντιμετώπισε παρόμοιο περιστατικό και ότι η προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε ουσιαστικά ήταν προειδοποίηση / επίπληξη για το άτομο που είναι υπεύθυνο για την κακή συμπεριφορά.

- Πιστεύετε ότι οι δεξιότητες και οι ικανότητές σας είναι επαρκείς για να αναγνωρίσετε, να υποστηρίξετε και να αποτρέψετε παρόμοια συμβάντα;

Τρεις από τους ερωτώμενους απάντησαν ότι σίγουρα δεν είναι επαρκείς για να ανταποκριθούν σε παρόμοιες καταστάσεις. Τρεις συμμετέχοντες απάντησαν ότι διαθέτουν μερική επάρκεια, προσφέροντας επιπρόσθετες μεταβλητές όπως: μόνο σε περίπτωση που μπορεί να είναι παρόντες, επάρκεια αναγνώρισης συμπτωμάτων, ανεπάρκεια στην αντιμετώπιση. Ένας/μια συμμετέχων/ουσα απάντησε θετικά σχετικά με τη συναφή επάρκεια εξαιτίας εκπαιδευτικού υπόβαθρου.

- Πιστεύετε ότι οι γυναίκες με ψυχική αναπηρία έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες για να εντοπίσουν, να αποτρέψουν ή να αναφέρουν περιστατικά GBV-Ένδοοικογενειακής Βίας;

Σχεδόν όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν αρνητικά με τη σημείωση που προήλθε από ρεις εξ αυτών πως η επάρκεια των γυναικών εξαρτάται από το επίπεδο της ψυχικής τους υγείας.

- Πώς μπορούν οι γυναίκες με ψυχική αναπηρία να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες για τον εντοπισμό, την πρόληψη ή την αναφορά περιπτώσεων βίας GBV; (Ποιες μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν: στοιχεία παιχνιδιού, προπονήσεις, βίντεο, ιστορίες, εργαστήρια, διαμεσολαβούμενες ομάδες κοινωνικών μέσων);

Όλες οι επιλογές θεωρήθηκαν σημαντικές με έμφαση στην εκπαίδευση, συνεδρίες δια ζώσης ή σε ομάδες, βιωματικά εργαστήρια.

- Ποιες είναι οι κύριες δυσκολίες / προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες όσον αφορά το GBV κατά των γυναικών με ψυχικές αναπηρίες;

Οι προκλήσεις που αναφέρθηκαν είναι πως οι μαθησιακές ανάγκες των γυναικών με αναπηρίες εξαρτώνται από το επίπεδο της ψυχικής τους υγείας, το προηγούμενο ψυχιατρικό ή οικογενειακό περιβάλλον, τη λειτουργικότητα, το επίπεδο της σεξουαλικής εκπαίδευσης, την έλλειψη συστήματος αναφοράς, την ανεπαρκή γνώση του πεδίου GBV, το φόβο επαγγελματιών για τις ευθύνες εμπλοκής, έλλειψη γνώσης σχετικά με τα αντίστοιχα πρωτόκολλα πρόληψης και αντιμετώπισης, ο φόβος των θυμάτων να μπορούν να εμπιστευτούν παρόμοια προβλήματα.

- Υπάρχουν, κατά τη γνώση σας, συγκεκριμένες πρωτοβουλίες / υπηρεσίες / καλές πρακτικές όσον αφορά την ενημέρωση, την εκπαίδευση, την πρόληψη, την υποστήριξη γυναικών με ψυχικές αναπηρίες και επαγγελματιών στον τομέα;

Τέσσερις απάντησαν αρνητικά, ένας/μια δήλωσε σχετική καλή γνώση των προγραμμάτων της ΓΓΙΦ, Αστυνομίας και ΚΕΘΙ, ο επόμενος/ η δήλωσε την ανάγκη για συνεχή εκπαίδευση.

- Θα ήσασταν πρόθυμοι να χρησιμοποιήσετε καινοτόμα εκπαιδευτικά εργαλεία που θα σας υποστηρίξουν ως επαγγελματίες στον τομέα και θα βελτιώσουν τις επαγγελματικές σας ικανότητες;

Όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν σίγουρα ναι.

- Θα θέλατε να παρακολουθήσετε ένα σεμινάριο που δημιουργήθηκε για να βελτιώσετε τις γνώσεις και τις ικανότητες σας σχετικά με τον κίνδυνο σεξουαλικής κακοποίησης/ παρενόχλησης στην οποία εκτίθενται γυναίκες με διανοητική αναπηρία και πώς οι επαγγελματίες μπορούν να αντιμετωπίσουν τέτοια περιστατικά;

Όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν σίγουρα ναι.

- Βέλτιστη διάρκεια του μαθήματος;

Η πλειοψηφία θεώρησε ότι ένα καθημερινό μάθημα 2x45 λεπτών θα ήταν ιδανικό για να έχει τη δυνατότητα να το συνδυάσει με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες. Ένας/μια συμμετέχων/ουσα δήλωσε υπέρ ενός μαραθωνίου εκπαίδευσης.

- Θα θέλατε να συμμετέχετε σε διαδικτυακές προπονήσεις;

Όλοι απάντησαν ναι, με προτίμηση στις κατά πρόσωπο συνεδρίες και ένας/μια συμμετέχων/ουσα απάντησε αρνητικά.

- Θέματα του μαθήματος, βαθμολογήστε το πιθανό θέμα:

Συνειδητοποίηση της σεξουαλικής βίας
Μορφές βίας βάσει φύλου που διαπράττονται εναντίον γυναικών με ψυχική αναπηρία
Παράγοντες κινδύνου για βία με βάση το φύλο κατά των γυναικών με ψυχικές αναπηρίες
Επικράτηση βίας μεταξύ γυναικών και κοριτσιών με ψυχική αναπηρία
Πώς να αναγνωρίσετε τη βία κατά των γυναικών με ψυχικές αναπηρίες;
Πώς οι επαγγελματίες θα μπορούσαν να αποτρέψουν τη βία κατά γυναικών και κοριτσιών με αναπηρία: σε επαγγελματικό, οργανωτικό και διαρθρωτικό επίπεδο;
Πώς θα μπορούσαν οι επαγγελματίες να αντιμετωπίσουν τις περιπτώσεις βίας κατά γυναικών και κοριτσιών με ψυχική αναπηρία: επαγγελματικό, οργανωτικό και δομικό επίπεδο
Δημιουργία δικτύων για την επίλυση των περιστατικών GBV κατά γυναικών με αναπηρία
Άλλα?

Όλα τα θέματα θεωρήθηκαν χρήσιμα με ειδικές σημειώσεις που αφορούν:

- Ταξινόμηση μαθημάτων σύμφωνα με το επίπεδο ψυχικής υγείας και ψυχικής κατάστασης των αποδεκτών των υπηρεσιών ψυχικής υγείας.
- Πρέπει να διευκρινιστεί σαφώς ότι η ψυχική αναπηρία και η ψυχική ασθένεια είναι δύο διαφορετικά θέματα
- Η εισαγωγική περιγραφή των χαρακτηριστικών της συγκεκριμένης ψυχικής ασθένειας / αναπηρίας αφορά τη συγκεκριμένη ομάδα-στόχο στην οποία απευθύνεται το σεμινάριο
- Πρέπει να δοθεί έμφαση στις οργανώσεις στις οποίες μπορούν να στραφούν τα θύματα.

5. Μέρος Γ: Συμπεράσματα – Προτάσεις

Σκοπός της παρούσας έκθεσης ήταν η ανασκόπηση του φαινομένου της έμφυλης βίας και της κακοποίησης των γυναικών στην ελληνική πραγματικότητα την τελευταία δεκαετία, δίνοντας έμφαση στη διάσταση της βίας κατά των γυναικών με θέματα ψυχικής υγείας.

Το 2009 η Ελλάδα εισήλθε σε μια περίοδο παρατεταμένης ύφεσης και λιτότητας με ευρείες κοινωνικοοικονομικές, δημογραφικές και πολιτικές επιπτώσεις και αυτό έγινε ιδιαίτερα αισθητό στους δείκτες ανεργίας, στη συντριπτική απώλεια εισοδήματος και στην συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους. Την ίδια περίοδο η Ελλάδα, όπως και άλλες χώρες του Ευρωπαϊκού νότου, βρέθηκαν αντιμέτωπες με μια από τις μεγαλύτερες ανθρωπιστικές κρίσεις των τελευταίων δεκαετιών εξαιτίας της έντασης του μεταναστευτικού ρεύματος.

Η τρέχουσα ανάλυση των στατιστικών στοιχείων για την έμφυλη βία στην Ελλάδα αποτυπώνει την αυξημένη διάσταση της ενδοοικογενειακής βίας για το διάστημα 2012-2017, η οποία παρουσιάζει αύξηση της τάξης του 49%, ενώ και η ανάλυση των δεδομένων της γραμμή SOS 15900 της ΓΓΙΦ, αποκαλύπτει πως η συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων αφορά περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας. Μια μορφή βίας που τα στατιστικά δείχνουν πως κλιμακώθηκε την περίοδο της καραντίνας για τον COVID 19 –άνοιξη 2020.

Ο όρος «βία κατά των γυναικών» περιλαμβάνει κάθε πράξη βίας που στηρίζεται στο φύλο και έχει ως αποτέλεσμα ή είναι δυνατό να έχει ως αποτέλεσμα, τη σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέτοιων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας είτε αυτό προκύπτει στην δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή. Στην Ελλάδα σε συνέχεια της υπογραφής και της κύρωσης της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, την ενσωμάτωσή της στο εθνικό δίκαιο και την μετέπειτα κύρωση του νέου ΠΚ (Ν. 4619/2019), νομικά υφίστανται 4 περιπτώσεις βιασμού, όλες με κακουργηματικό χαρακτήρα. Ο εθνικός μηχανισμός για την ισότητα των φύλων περιλαμβάνει το σύνολο των υπηρεσιών και φορέων που σε επίπεδο κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό είναι αρμόδιοι για το σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών, μέτρων και δράσεων για την προώθηση της ισότητας των φύλων και για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και την παρακολούθηση και αντιμετώπιση των διακρίσεων λόγω φύλου.

Υπό την κεντρική εποπτεία της Γενική Γραμματείας Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ) υφίσταται ένα πανελλαδικό δίκτυο Συμβουλευτικών Κέντρων και ξενώνων για κακοποιημένες γυναίκες, ενώ ταυτόχρονα λειτουργεί και η 24ωρη γραμμή 15900 SOS. Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα έγκλημα που διώκεται αυτεπάγγελτα και τιμωρείται από τις διατάξεις του Ν. 3500/2006.

Καθώς η άσκηση κάθε μορφής βίας ή κακοποίησης: ψυχολογική, σωματική, σεξουαλική και συναισθηματική, διώκεται αυτεπάγγελτα από τον Νόμο, η Ελληνική Αστυνομία ενθαρρύνει τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και άτομα που μπορούν να εντοπίσουν αυτές τις περιπτώσεις να επικοινωνήσουν με το πλησιέστερο Αστυνομικό Τμήμα ή να καλούν το 100 για άμεση αστυνομική επέμβαση.

Η ανασκόπηση της ελληνικής βιβλιογραφίας δε επέφερε συγκεκριμένα αποτελέσματα που να αφορούν την έμφυλη/ σεξουαλική βία κατά γυναικών με ψυχική αναπηρία πέρα από αναφορές για τις πολλαπλές διακρίσεις που μπορούν να υποστούν τα θύματα όταν σε αυτά προστίθενται παράγοντες όπως η αναπηρία, η μόρφωση, η ηλικία, η κοινωνική και οικονομική κατάσταση, η μετανάστευση, ανεργία, κλπ. Παρόλα αυτά το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, η Εθνική Συνομοσπονδία

Αναπήρων ΕΣΑ-ΑΜΕΑ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπως και οι ακαδημαϊκοί και επαγγελματίες του χώρου, συμφωνούν πως πολλά βήματα έχουν να γίνουν προς την κατεύθυνση της εφαρμογής ειδικών μέτρων ή και θετικών δράσεων για την πρόληψη, εξάλειψη και θεραπεία της κακοποίησης γυναικών με αναπηρίες.

Η έρευνα πεδίου ανέδειξε τη υπαρκτή διάσταση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας μέσα από τις συνεντεύξεις τριών γυναικών με ιστορικό θεμάτων ψυχικής υγείας. Η έρευνα που διεξήχθη με επαγγελματίες του χώρου της ψυχικής υγείας ανέδειξε την ανάγκη μεγαλύτερης ευαισθητοποίησης για το φαινόμενο της έμφυλης βίας που αφορούν γυναίκες με ψυχικές αναπηρίες, ενώ εξίσου απαραίτητα κρίνονται οι εκπαιδεύσεις, επιμορφώσεις και εκπαιδευτικά εργαλεία που αφορούν τόσο τις γυναίκες με ψυχικές αναπηρίες αλλά και τους εργαζόμενους στον τομέα.

6. Βιβλιογραφία

European Institute for Gender Equality (2020). *Administrative data sources on GBV in Greece*.

<https://eige.europa.eu/gender-based-violence/countries/greece>

European Institute for Gender Equality. (2017). Gender Equality Index: Measuring gender equality in the European Union 2005-2015 – Report. Retrieved from: <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-measuring-gender-equality-european-union-2005-2015-report>

Eurostat (2015). *Demography Report Employment, Social Affairs & Inclusion. Publications Office of the European Union*. <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6917833/KE-BM-15-003-EN-N.pdf/76dac490-9176-47bc-80d9-029e1d967af6>

Eurostat (2017). *Euro Area Unemployment at 9.5% Eurostat*.

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7963741/3-03042017-BP-EN.pdf/d77023a5-64cb-4bf5-8181-8f4d3a0ee292>

FRA/EUROPEAN UNION AGE.NCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS, 2014. *Βία κατά των γυναικών: πανευρωπαϊκή έρευνα Τα αποτελέσματα με μια ματιά*.

<https://fra.europa.eu/el/publication/2020/kata-ton-gynaikon-panyropaiki-ereyna-ta-apotelesmata-me-mia-matia>

Istanbul Convention (2018). <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention>

Hellenic Confederation of Professionals, Craftsmen and Merchants (2015). Research on Household Income and Expenses. GSEEVER.

Hellenic Statistical Authority (2015). *Risk of Poverty. Research on Income and Living Conditions of Households 2014*. HSA.

Jones L, Bellis M.A, Wood S, Hughes K, McCoy E, Eckley L, Bates G, Milton C, Shakespeare T, Officer A. (2012). *Prevalence and risk of violence against children with disabilities: a systematic review and meta-analysis of observational studies*. The Lancet.

http://www.who.int/mediacentre/news/notes/2012/child_disabilities_violence_20120712/en/index.html

Stylianidis S., Souliotis K., (2019) *The impact of the long-lasting socioeconomic crisis in Greece*. BJPsych Int. 2019 Feb;16(1):16-18. DOI: <https://doi.org/10.1192/bji.2017.31>

Support Voc., 2018: Προτάσεις για την ικανοποιητική εφαρμογή της Οδηγίας 2012/2/ΕΕ στην ελληνική πραγματικότητα. https://www.supportvoc.eu/wp-content/uploads/2019/03/SupportVoC_Greek-Recommendation-Report_GR.pdf

United Nation, (1995). *Beijing Declaration and Platform for Action - the United Nations*

https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf

ΓΓΙΦ, 2020 Δελτίο Τύπου – Σημαντική αύξηση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας τις μέρες της «καραντίνας». 7-5-2020. <https://www.isotita.gr/δελτίο-τύπου-σημαντική-αύξηση-των-περ/>

Γλυνιαδάκη Κ., Κυριαζή Α., Μουρτζάκη, Μ. (2018). *Η ενδοοικογενειακή βία κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Η οπτική των επαγγελματιών και προτάσεις βελτίωσης των εφαρμοζόμενων πολιτικών.* https://www.actionaid.gr/media/1957836/Domestic-Violence_GR_Final_2018-.pdf

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2016-2017. <http://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2017/04/ESDIF.pdf>

ΕΣΑ- ΑΜΕΑ, (2017). *Για τις πολλαπλές διακρίσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες με αναπηρία. Δελτίο τύπου 8 Μαρτίου* - <https://www.esamea.gr/pressoffice/press-releases/3344-8i-marti-gia-tis-pollaples-diakriseis-poy-antimetopizoyn-oi-gynaikes-me-anapiria>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, (2013). *Πρόταση ψηφίσματος σχετικά με τις γυναίκες με αναπηρία 2013/2065(INI). Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ισότητας των Φύλων. Εισηγήτρια: Angelika Werthmann.*

<https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2013-0329+0+DOC+XML+V0//EL>

Παπαγεωργίου, Έλσα, (2010). *Όταν τα θύματα της βίας είναι γυναίκες με αναπηρία.* <http://www.disabled.gr/otan-ta-thimata-tis-vias-ine-ginekes-me-anapiria/#more-27212>

Πίνακες με συγκριτικούς δείκτες για τη ισότητα των φύλων και τη βία κατά των γυναικών. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2019/EL>

Ποινικός Κώδικας- Άρθρο 336 (Νόμος 4619/2019) – Βιασμός.

<https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4619-2019/arthro-336-poinikos-kodikas-nomos-4619-2019-viasmos>

Νόμος 3500/2006. <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/nomos-3500-2006>

Νόμος 4619/2019. <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/poinikos-kodikas-nomos-4619-2019>

Τριάντου Αθανασία, (2020). *Ο βιασμός στο νέο ποινικό κώδικα.* <https://thesafiablog.com/2020/03/30/lawforrape/>

Φωτογραφίες για την έμφυλη βία/κακοποίηση γυναικών. <https://www.shutterstock.com/search/gender+based+violence>

